

Profesor Elżbieta Promińska 1941–1998

6 lutego 1998 r. zmarła profesor Elżbieta Maria Promińska, lekarz i antropolog, o niezwykle rozległych zainteresowaniach naukowych, które miały odzwierciedlenie w Jej osiągnięciach twórczych.

Urodziła się 3 kwietnia 1941 r. w Warszawie. Tu ukończyła studia medyczne (w latach 1958–1964). Jeszcze przed ukończeniem tych studiów (od 1962 roku) pracowała jako asystent w Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej, kierowanym przez prof. Kazimierza Michałowskiego. W latach 1964–1968 brała udział w badaniach prowadzonych przez Polską Stację Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze, pracując na wykopaliskach w Aleksandrii, w górnym Egipcie i w Nubii. Jej wczesne zainteresowania badawcze dotyczyły szczątków kostnych, ciałopalnych – z grobów Jaćwingów oraz szkieletowych – z wykopalisk prowadzonych w Egipcie. Równoległe zajmowała się problematyką ściśle medyczną i podejmowała badania związków między cechami serologicznymi i konstytucjonalnymi a skłonnością do pewnych chorób. Praca zatytułowana „Badania biometryczne chorych na gruźlicę płuc”, wykonana pod kierunkiem prof. T. Kielanowskiego, była dysertacją na stopień doktora, który uzyskała w 1968 roku na Akademii Medycznej w Gdańsku.

Od 1962 do 1991 roku pracowała w Polskiej Akademii Nauk, kolejno, w Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej, w Pracowni Ekologii Człowieka i Paleopatologii i w Zakładzie Krajów Pozaeuropejskich. W tym czasie z dużą częstotliwością uczestniczyła w pracach terenowych w Egipcie i Sudanie, prowadząc badania dawnych i współczesnych populacji w Aleksandrii, Kairze, Deir el Bahari, Kadero i Starej Dongoli. Współpracowała z działającymi w Kairze instytucjami archeologicznymi: francuskim – od 1970, niemieckim – od 1975 i włoskim – od 1976 roku. Zajmowała się badaniem związków między wiekiem dojrzewania, a cechami morfologicznymi i zmianami patomorfologicznymi, zarówno ludności średniowiecznej jak i u współczesnych mieszkańców Aleksandrii, badaniem dermatoglifów mumii faraonów oraz, na podstawie materiałów szkieletowych, występowaniem różnego rodzaju schorzeń w populacjach historycznych. Prowadziła także wykłady na uniwersytetach w Kairze

i Chartumie. Monografia zatytułowana „Investigations on the Population of Muslim Aleksandria” (PWN, Warszawa 1972), była dysertacją na stopień doktora habilitowanego w zakresie antropologii, który uzyskała w 1973 roku. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskała w 1983, a profesora zwyczajnego w 1989 roku.

Profesor Elżbieta Promińska przez wiele lat pracowała w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. W okresie od 1981 do 1985 roku kierowała Zakładem Anatomii Czynnościowej, od 1991 roku do końca swojego życia była kierownikiem Zakładu Antropologii na Wydziale Rehabilitacji, a od 1993 roku także dziekanem tego wydziału. Doprowadziła do wyposażenia Wydziału w aparaturę badawczą i sprzęt rehabilitacyjny. W tym okresie Wydział uzyskał prawa do nadawania stopnia doktora.

Zainteresowania badawcze profesor Promińskiej obejmowały także problematykę diagnozowania i rehabilitacji dzieci z wadami wrodzonymi, szczególnie z rozszczepami podniebienia oraz z przepukliną oponowo-rdzeniową. Jeszcze innym obszarem Jej zainteresowań były mechanizmy powstawania zmian w narządzie ruchu, ich kliniczne następstwa, a szczególnie usprawnianie osób w starszym wieku. Problematyka ta była tematem referatu wygłoszonego na pierwszym kongresie Europejskiej Grupy Badań nad Aktywnością Fizyczną Osób Starszych (EGREPA) w Lizbonie w 1993 roku. Referat i działalność profesor Promińskiej na tym kongresie wzbudziły takie zainteresowanie, że została wybrana na dyrektora EGREPA, z jednoczesnym powierzeniem Jej zorganizowania kongresu w 1998 roku. Tego kongresu już nie zorganizowała.

Profesor Promińska była autorką 130 prac badawczych oraz znakomitym popularyzatorem nauki. Była członkiem wielu towarzystw naukowych – polskich i międzynarodowych – i do ostatnich dni życia pełniła funkcję sekretarza Komitetu Antropologii Polskiej Akademii Nauk.

Elżbieta Promińska była nie tylko utalentowanym badaczem o niezwykle rozległych zainteresowaniach, była też kobietą o ogromnym „napędzie” życiowym i wielkiej życzliwości dla ludzi. Przede wszystkim jednak była matką swojej jedynej i ukochanej córki Pauliny oraz żoną wybitnego uczonego i człowieka obdarzonego, podobnie jak Ona, licznymi urokami, profesora Tadeusza Dzierżykraya-Rogałskiego. Po bardzo licznych wspólnych podróżach naukowych, także w tę ostatnią podróż wybrali się niemal równocześnie. Piękną i podziwu godną cechą Elżbiety była umiejętność godnego przyjęcia diagnozy oznaczającej nieuchronną śmierć Ich obojga. Dopóki mogła, wypełniała swoje obowiązki z uśmiechem na twarzy.

Przed złożeniem do grobu urny z prochami naszej Koleżanki, tak oto żegnali Ją studenci:

...Nigdy nie zapomnimy Jej wspaniałych wykładów z antropologii, w czasie których pokazywała nam, z wielką kulturą i znanstwem, przebogatą wiedzę o człowieku... Jej szlachetność, dobroć, głęboka wiedza i autentyczne zatroskanie o drugiego człowieka, stanowiąc będą dla nas wzór na nasze dalsze, samodzielne życie. W tym także zawodowe. ... Stojąc nad Jej grobem przyrzekamy dochować wierności wartościom i ideałom, które nam przekazała...

Cześć Jej Pamięci!

Teresa Łaska-Mierzejewska